

Sygn. akt II KK 56/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Jarosław Matras

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

Protokolant Anna Janczak

w sprawie **R. H.**

skazanego za czyn z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 11 sierpnia 2020 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 2 sierpnia 2017 r., sygn. akt V Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 12 stycznia 2017 r., sygn. akt VII K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej orzeczenia o
karze i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w
P. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z dnia 12 stycznia 2017 r., sygn. akt VII K (...),
uznał R. H. za winnego tego, że w okresie od stycznia 2007 r. do 9 lipca 2015 r. w
miejscowości K. gmina I. znęcał się fizycznie nad żoną H. H. w ten sposób, że

uderzał i szczypał ją rękoma po ciele, szarpał za ubranie oraz psychicznie w ten sposób, że ubliżał jej słowami obelżywymi, wypędzał z domu i groził pozbawieniem życia, przy czym jego zdolność do pokierowania swoim postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, tj. przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 37a § 1 k.k. w zw. z art. 34 § 1a pkt 2 i 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 5 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub innym wyznaczonym miejscu, z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego oraz obowiązku powstrzymywania się od nadużywania alkoholu. Na podstawie art. 93a § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 93c pkt 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek zabezpieczający w postaci terapii w Rejonowej Poradni Zdrowia Psychicznego (pkt 2). Rozstrzygnął o wynagrodzeniu obrońcy z urzędu oraz o kosztach procesu, zwalniając oskarżonego od ich ponoszenia.

Wyrok ten zaskarżył w całości obrońca oskarżonego. Zarzucając w apelacji „obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia w postaci art. 2, 4, 7, 366 § 1 k.p.k. poprzez uznanie oskarżonego R. H. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. polegającego na znęcaniu fizycznym i psychicznym nad żoną H. H. , pomimo że prawidłowa ocena zgromadzonego materiału dowodowego, w tym uwzględnienie okoliczności świadczących na korzyść oskarżonego, nie daje podstaw do przyjęcia, że oskarżony umyślnie powodował u pokrzywdzonej cierpienia natury fizycznej i psychicznej” –wniósł o uniewinnienie oskarżonego lub uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P. .

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2017 r., sygn. akt V Ka (...), zaskarżony wyrok zmienił w ten sposób, że za podstawę wymiaru kary przyjął przepisy art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. w zw. z art. 60 § 1 i § 6 pkt 4 k.k., art. 34 § 1 i § 1a pkt 2 i 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 5 k.k. i orzekł wobec R. H. karę ograniczenia wolności w wymiarze 6 miesięcy, polegającą na obowiązku pozostawania w miejscu stałego lub innym wyznaczonym miejscu pobytu z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego, zobowiązując oskarżonego do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu. W pozostałej części wyrok

utrzymał w mocy, zasądził od Skarbu Państwa wynagrodzenie dla obrońcy z urzędu oraz zwolnił oskarżonego od zapłaty kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Generalny. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w zakresie orzeczenia o karze, na korzyść R. H. , zarzucając „rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu nienależytej kontroli odwoławczej wyroku Sądu I instancji, której wynikiem była jedynie dokonana – z rażącą obrazą art. 4 § 1 k.k. poprzez niewskazanie tej normy – zmiana przepisów, przyjętych za podstawę analogicznie ukształtowanego wymiaru kary, podczas gdy właściwe skontrolowanie wyroku poza granicami podniesionego w apelacji zarzutu, powinno skutkować dostrzeżeniem popełnionego przez Sąd *meriti* rażącego naruszenia przepisu prawa materialnego, a to art. 35 § 3 k.k. (w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 15 kwietnia 2016 r.), polegającego na zaniechaniu określenia czasu wykonywania obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu z zastosowaniem dozoru elektronicznego, orzeczonego wobec R. H. w związku z wymierzeniem wobec niego kary 6 miesięcy ograniczenia wolności i zmianą oczywiście niesprawiedliwego rozstrzygnięcia także w tym zakresie, co w konsekwencji skutkowało powieleniem błędu Sądu I instancji poprzez zaniechanie oznaczenia, w ramach ukształtowanej w tożsamy sposób kary ograniczenia wolności, czasu wykonywania orzeczonego obowiązku, z rażącym naruszeniem wymienionego przepisu prawa materialnego, nakazującego określenie czasu wykonywania tegoż obowiązku w wymiarze nie dłuższym niż 12 miesięcy, 70 godzin w stosunku tygodniowym i 12 godzin w stosunku dziennym, które to uchybienie skutkuje nadto niemożnością wykonania wyroku”.

Wskazując na powyższe, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Uzasadniając kierunek kasacji wskazał, że sygnalizowane uchybienie „popełnione zostało zarazem niewątpliwie na niekorzyść R. H. , albowiem brak oznaczenia w wyroku łącznego wymiaru okresu, w jakim powinien pozostawać on, z zastosowaniem dozoru

elektronicznego, w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu oraz brak wskazania, w jakim wymiarze ma to trwać w okresie tygodniowym i w jakim czasie dziennie, przy jednoczesnym skazaniu go na karę sześciu miesięcy ograniczenia wolności rodziło domniemanie, że winien on być objęty systemem dozoru elektronicznego przez cały okres tej kary”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym, co pozwoliło uwzględnić ją w całości w trybie art. 535 § 5 k.p.k., tj. na posiedzeniu bez udziału stron. Należy jednak podkreślić, że konstatacja o oczywistej zasadności skargi wynika z faktu, że trafnie podniesiono w niej zaistniałe przy wyrokowaniu uchybienie, polegające na rażącym naruszeniu art. 35 § 3 k.k. (nie tyle „w brzmieniu” obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 15 kwietnia 2016 r., ile obowiązującego w tym okresie, skoro z dniem 15 kwietnia 2016 r. przepis ten został uchylony, a nie miał innego brzmienia niż pierwotne), wynikającym z jego niezastosowania i zaniechania określenia czasu wykonywania obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu z zastosowaniem dozoru elektronicznego, orzeczonego wobec R. H. w związku z wymierzeniem mu kary ograniczenia wolności. Uchybienie to, niemogące być usunięte przy zastosowaniu art. 13 § 1 k.k.w. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2017 r., IV KK 339/16), zaistniało nie tylko na szczeblu Sądu Rejonowego, ale też na szczeblu Sądu odwoławczego, bowiem nie ma racji Skarżący gdy twierdzi w zarzucie, że organ ten „jedynie” dokonał zmiany przepisów przyjętych za podstawę analogicznie, jak to uczynił Sąd *a quo*, ukształtowanego wymiaru kary. W rzeczywistości, zmieniając wyrok Sądu *meriti*, Sąd Okręgowy samodzielnie i na nowo wymierzył R. H. karę ograniczenia wolności, a stosując art. 34 § 1a pkt 2 k.k. stwierdził, że będzie ona polegała na obowiązku pozostawania w miejscu stałego lub innym wyznaczonym miejscu pobytu z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego. Pomiął jednak, tak samo jak Sąd pierwszej instancji, że w takim wypadku przepis art. 35 § 3 k.k. nakazywał określenie czasu wykonywania wspomnianego obowiązku, który nie może być dłuższy niż 12 miesięcy oraz dłuższy niż 70 godzin w stosunku tygodniowym i 12 godzin w stosunku dziennym. Słusznie zatem w uzasadnieniu kasacji nadmieniono, inaczej niż w zarzucie, że „Sąd (odwoławczy – uw. SN), analogicznie jak Sąd I instancji, orzekł wobec R. H.

karę ograniczenia wolności w wymiarze 6 miesięcy, polegającą na obowiązku pozostawania w miejscu stałego lub innym wyznaczonym miejscu pobytu z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego – bez określenia, w ramach kary ukształtowanej w tożsamy sposób – czasu wykonywania tego obowiązku. W konsekwencji Sąd (...) także dopuścił się rażącego naruszenia art. 35 § 3 k.k. (...). Przeczy to zawartej w zarzucie kasacji tezie o dokonaniu przez Sąd Okręgowy jedynie zmiany przepisów przyjętych za podstawę wymiaru kary.

Ma rację skarżący, że zastosowanie przepisu nieobowiązującego w dacie orzekania wymagało powołania art. 4 § 1 k.k. (uczynił to Sąd Rejonowy), dodatkowo można zauważyć, że nieprawidłowe było też mechaniczne powtórzenie formuły zawartej w art. 34 § 1a pkt 2 k.k., bowiem stosując ten przepis Sąd Okręgowy (oczywiście i Rejonowy) powinien podać, czy skazany ma pozostawać w miejscu stałego pobytu, czy też w innym miejscu, a jeżeli w grę wchodziło miejsce inne niż miejscu stałego pobytu, należało je jednoznacznie określić.

Wskazane wyżej realia procesowe przemawiały zatem za zaakcentowaniem w zarzucie kasacji nie tyle nieprawidłowego przeprowadzenia przez Sąd Okręgowy kontroli odwoławczej wyroku Sądu pierwszej instancji, ile za wskazaniem, że wymierzając oskarżonemu karę ograniczenia wolności w postaci określonej przepisem art. 34 § 1a pkt 2 k.k. (obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 15 kwietnia 2016 r.), Sąd *ad quem* rażąco, przez jego niezastosowanie, naruszył art. 35 § 3 k.k., co miało istotny wpływ na treść orzeczenia, nadto naruszył art. 413 § 1 pkt 6 k.p.k. poprzez niewskazanie w treści wyroku art. 4 § 1 k.k., który to przepis faktycznie zastosował. To spostrzeżenie znajduje zresztą potwierdzenie w przytoczonym fragmencie części motywacyjnej kasacji oraz w fakcie, że zaskarżono nią wyrok Sądu Okręgowego „w zakresie orzeczenia o karze”, a nie w zakresie, w jakim utrzymał w mocy orzeczenie o karze zawarte w wyroku Sądu pierwszej instancji.

Podsumowując powyższe wypada przyjąć, że kasacja sytuuje się na granicy oczywistej zasadności, jednak trafne określenie istoty zaistniałego uchybienia wraz ze wskazaniem, że zostało ono powielone, a zatem że znalazło się ono nie tylko w wyroku Sądu pierwszej instancji, ale też w wyroku Sądu odwoławczego, nadto

względy ekonomiki procesowej, przemawiały za uwzględnieniem kasacji w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Okręgowego w P. w zaskarżonej części, tj. w części dotyczącej orzeczenia o karze i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Sąd wyda rozstrzygnięcie, mając na uwadze całokształt regulacji prawnej dotyczącej kary ograniczenia wolności, w tym poprzednio obowiązujące przepisy art. 34 § 1a pkt 2 k.k. i art. 35 § 3 k.k., zaś jeżeli je zastosuje, także obowiązek powołania w treści wyroku art. 4 § 1 k.k.